Radom Piątek 7 Lutego 1930

ראדאם, פרייטאג ט' שבט תר"צ

פרייז 25 גראשען.

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען פרייזן

פיין מילימעטער שורה: פאר'ן טעקסט 40 גר.
„ 5 „ אין „ „ „
„ 25 „ נאכ'ן „ „ „

[illegible]

ראדאמער-קעלצער לעבען

POSZUKIWANA Jest
Praktykantka biurowa
od zaraz
Oferty kierować pod adresem:
Kielce, Skrzynka poczt. № 6,

ציזאמען מיט אונזער פריינד ה' דוד כהאט און קינדער
בעווייגען מיר דעם פלוצלינגען טויט פון זייער אונפערגעסליכער
פרוי און מוטער
ר א כ ע ל א נ. ע.
זאל איהר גוטער נאמען פאר אייך א טרייסט זיין!
יצחק קירשענבוים
און פאמיליע קעלץ.

KINO
NOWE CZARY
w Radomiu

פון מאנטאג דעם 10 ה. ח.
1.
Władczyni Miłości
z GRETĄ GARBO
א פרוי נאך וועמען עס געהט אויפ גאנץ אייראפא און אמעריקא!
א אקטריסע, וואס האט דעם וועלט-ערפאלג!
א געניאלע העלדין :—: :—: א טימפאניע פון ליידענשאפט!
אין די איבריגע ראלען:
John Gilbert, Lewis Stone i Douglas Fairbanks Junior.

2.
דאס רייכטום און ארימקייט פון ארטיסטען-לעבען
אין דער הויפט-ראל מיט
BEBE DANIELS
— אין פילם —
„Marzenia Baletniczki"

„MITOL"
Sensacyjny wynalazek.
Wystarcza zwykłe szczotkowanie roztworem MITOLU, aby wyczyścić chemicznie i odnowić brudną garderobę — usunąć najuporczywsze plamy.
Cena 1-go pudełka zł. 1.50
Za nadesłaniem zł. 3 w znaczkach pocztowych wysyła się 2 pudełka MITOLU franko. Gwarancja: w razie niezadowolenia netych miastowy zwrot pieniędzy.
Skład fabr. *L. Malinowski Radom, Nowy Świat 6.*
Dzielni przedstawiciele poszukiwani.

Poszukuje się pokoju
Oddzielne wejście lub bez OD ZARAZ
Zgłoszenia do Redakcji R. L.

Panowie poszukiwani
— do —
akwizycji ubezpieczeniowej
Oferty do adm. „Radomer - Kielcer Leben"
sub. „UBEZPIECZENIE".

Biuro Prośb i Podań
p. f. „PROLITEX"
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.

ZAŁATWIA:
Sprawy paszportowe
Mieszkaniowe
Wszelkie Tłomaczenie
i inne.

Redaguje Podania:
Do Władz Sądowych
Skarbowych
Administracyjnych
i Wojskowych.

Windykacja należności w całej Polsce.
Informacje o zdolności kredytowej
Przepisywanie na maszynach.

דער קריזיס און די שטייערן.

(דער פאראלעל צווישען אמאליגען און איצטיגען לעבען. — די שווערע לאסטען פונם מיטעלשטאנד.)

די עקאנאמישע פראגע האט ביי אונז יודען אין קיין צייט נישט געשפילט אזא בעדייטענדע ראלע ווי איצט, עס איז קיינמאל נישט אויסגעקומען אזוי ערנסט און אזוי אפט צו דעבאטירען וועגען דער פראגע. איצט איז דער ענין ביי אונז דער וויכטיגסטער און אנגעוועהטאגסטער, דער ערנסטסטער און הארבסטער. אלץ אין איינעם רעדען מיר וועגען אט דעם פראבלעם, העלסטער איז מאקע געווארען דער אני מאמין פון זונזער אלטעגליכען לעבען, דער געבאט פון דער שעה.

בעטאן מיר ערנסט אהן וועלכע ס'איז בניות געטראכטען די וויכטיגקייט פון דעם פראבלעם, וועלען מיר דאך סוף כל סוף קומען צו דער איבערצייגונג, אז וואס לעבען איז אין אונזער דור זעהר און זעהר שווער, זעהר און זעהר בעלאסטעט.

א קליינגקייט ווי שווער דאס לעבען איז אין דער היינטיגער צייט. מיר לעבען דאך נישט אין 18 טען יאהרהונדערט, ווען מאנכע ווי איוף פרנסה האט מען נישט געבריכט, און פרנסה האט געהייסען א שטיקעל ברויט מיט הערינג און א קארטאפליע מיט זאלץ, היינט מאזערט זיך איוף פרנסה עפעס מעהר, אבער דאס איז אויך נאך נישט אלץ, מיר לעבען אין א צייט, ווען מ'דארף זיך קליידען און קינדער לאזען לערנען און אויסהאלטען אינסטיטוציעס, מיר האבען איין א סך פליכטען פאר דער געזעלשאפט און דערצו דארף מען דאך עפעס צו ערפילען די בירגערליכע חובות אנטקעגען דער רעגירונג, אט די בירגערליכע חובות קומט דאך אן זעהר שווער צו בעצאהלען.

איז דאך קיין נייעס נישט, אז די שטייערן פערנעמען אין אונזער בודזשעט דעם בכבוד'סטען פלאץ. פערשטעהט זיך דאס מיר ווייסען, אז מיר זענען בירגער און אלס אזעלכע מוזען מיר טראגען אויף זיך אלע בירגערליכע לאסטען וואס די מלוכה פאדערט פון אונז. אין דעם פאל איז אבער דער דרוק אונגעהויער און די לאסט דערדרוקט אונז פשוט'ע מיטעלמעסיגע בירגער.

עס איז סטאטיסטיש בעוויזען, אז די גרעסטע צאל שטייערן ווערען אין פוילען פונאנדערגעווארפען פראפארציאנעל צווישען מיטעלשטאנד און דעריבער איז אט דעם עלעמענט אמשווערסטען צו קעמפען פאר דער עקזיסטענץ פונ'ם לעבען. אמערגסטען איז אין פוילען דעם מיטעלשטאנד. דער גרויסער, דער אינדוסטריעלער צאהלט ווענינער ווי עס וואלט אויף איהם אויסגעקומען און אז ער וואלט געצאהלט מעהר איז פאר איהם אויך נישט קיין אומגליק, חייל ער קען זיך זיין שטעדטיל בעשטעהן, ער העכערט דאן זיין פראדוקציע און דעמאלט מאכט ער נאך א בעסער געשעפט. דער גוטסבעזיצער, די פריצים און פויערען זענען דאך די יחסנים, מיט זיי וויל מען זיין דאך נישט איינרייסען, זיי האבען אלע רעכט, וואס שייך די צרבייטער, פון זיי איז דאך נישטא וואס צו נעמען, דעריבער קומט זיך אלץ אין איינעם אויס צו ווארטען אויפ'ן קליינעם סוחר און בעל-מלאכה, ווער עס מוז צאהלען אזוי פיל וויפיל מ'שאצט איהם, אלץ-איינס צי ער קען צי נישט, צי ער האט אדער נישט, האט ער סחורה נעמט ער זאלכע און פערקויפט אבי ער זאל קענען בעצאהלען די שטייערן און שטראף האט ער אבער אויך קיין סחורה מעהר נישט נעמט מען ביי איהם צו וואס מ'געפינט אין שטוב.

אז די לאגע פון אט דעם עלעמענט איז ערנסט און הארט האט א מאל ערנסטער איז דאך זעלבסטפערשטענדליך, דען ווי אזוי קען זיין גוש, חוץ באלד די שטייער-לאסט ווערט נישט נור נישט קלענער נור זי ווערט כסדר פערגרעסערט, פון יאהר צו יאהר צאלט מען מעהר. עס איז אינטערעסאנט, אז ווען עס רוקען זיך אן די מאסען שטייערן און עס איז נישטא פון וואנען צו נעמען אויף די זאליטשקעס און ראטעס און זוואלקען און באטענטען, גראד אין די שווערע מאמענטען לאזען זיך הערען שטימען, אז ווייטער אריין וועט זיין בעסער און לייכטער מיט די שטייערן, אז מ'וועט ווענינער צאהלען און ווי נור די בהלה געהט אדורך זעהט מען נישט, אז עס זאל בעסער ווערען נור פערקעהרט, דעמאלס זעהט מען, אז די שטייערן ווערען פערגרעסערט און אז מ'זוכט א"ך אין איינעם ווי אזוי ארויסצובעקומען מעהר שטייערן.

אט ווייסען מיר דאך ווי גרויס דער קריזיס איז איצט אין גאנץ פוילען, איז דאך מעהר קיין סוד נישט, אז גלאנץ פירמעס פראטעסטירען זייערע וועקסלען און, אז די גרעסטע פאבריקאנטען געפינען זיך אונטער „באדורען". מע ווער רעדט פון וועגען די קליינע, וועגען די פליגען, זיי זענען דאך געבליבען אין גאנצען אהן לעבען און אהן כח צום לעבען.

הייס מען דאך, אז דאס וואס עס איז געווען זומער אנשטאט ווינטער איז פון אלעם א תל געווארען און עס איז קיין סעזאהן נישט געווען, אזוי, אז ארטיקלען פון ערשטען געברויך זאגאר זענען ביליגער געווארען און דערביי איז קיין קונה נישטא, אבער דאס בעלאסטען די שטייערען וועט דא חלילה גארנישט געמינערט ווערען. אין די סקארבאווע אורזשאנדען וועט זיך אויסשטעלען, אז דער סעזאהן איז געווען א גוטער און א ברענענדיגער און דער אבראטאווע-שטייער וועט געוויס נאך פערגרעסערט הערען. ביי זיי, אין אורזשאנד בליהען אלע געשעפטען צי עס איז יא פערהאן א סעזאהן, צי נישט, צי מ'לייזט יא אדער נישט.

אין אורזשאנד וועט מען געוויס נישט נעמען אין אכט דאס וואס מ'בעט זיך, אז מ'זאל קויפען סחורות בחצי חנם בכדי צו האבען צו צאלען דעם וועקסעל אדער אפשר צו קויפען א ברויט, אזוי זעהען מיר אויך ווי מ'בעט זיך מיט אייער, תבואות, קארטאפעל, קוילען, וועלכע זענען אין די ערשטע קוועלען אדער אויף דער גרובע נישט ביליגער געווארען. עס מאכט נישט אויס, זיי, די גרויסע, קענען אויסהאלטען דעם קריזיס, זיי קענען איבערווארטען. בלויז די קליינע מוזען האנדלען. און אז זיי לייזען נישט א טאג האבען זיי נישט פון וואנען צו נעמען אויף א לייבעל ברויט און מוזען די סחורה באדאי מיט היזק פערקויפען נור זיי זאלען זעהן מזומן.

ראדאם, וואס האט אייביג פערנומען אנ'אנגעזעהענעם פלאץ אלס פאבריקס-צענטער אין דער פוילישער אינדוסטריע,

טאג-בוך פון א ראדאמער זעלבסטמערדער.

ווען מיין פרוי האט טיעף איינגעגראבען איהר פנים אין דער סאפע אין דארט אריינגעוויינט פין איך ביי איהר געשטאנען אזוי ווי איינער וואס ווערט צומישט פון א איבערראשענדער נייעס. לויט דעם שליוכצען און איהרע יאמערליכע זיפצען האט מען זיכער געהאט דעם איינדרוק, אז דאס גיסט זי אזוי מיט ביטערע טרערען. איהר געוויין האט מיך וואס אנ'אמת שטארק געריהרט און איך האב שוין באלד געוואלט האבען מיט איהר מיטלייד.

איך האב נאר אין איין זאך געוואלט זיך ערפאהרען. אייף וויפיעל איך בין נישט זיכער געווען, אז זי וויינט מיט עכטע, אמת'ע טרערען, האט זיך יעראך אין מיר דערוועקט א בעגעהר צו זעהן אט די דאזיגע טרערען מיט אייגענע אויגען. איך ווייס נישט פון וואנען אייגענטליך דער דאזיגער ווילען האט זיך ביי מיר גענומען. איך חייס נאר, אז איך בין דאמאלסט געווען בעהערשט פון א מאדנעם געפיהל, וואס האט מיך אזוי ווי פערשכורט, און גערעדט צו מיר מיט א פיינליכען בעפעהל: קוק איהר אין די אויגען! ניין די דאזיגע טרערען זענען נישט קיין עהרליכע, ס'איז געמאכט, נאר אין די אויגען קוק איהר און פון דארט וועסט אלץ ארויסלייענען!—

איך בין געגאנגען לויט דעם בעפעהל פון דעם געהיימען רוף. איך האב געפרובט מיין פרוי בערוהיגען, אויסרעדען איהר. כ'האב איר צערטליך ארומגענומען, געהאלזט, געטוליעט און דערביי געהאט איין ציעל: אונטערהויבען איהר קאפ פון דער סאפע און אריינקוקען אין די אויגען. מיין פרוי איז געווען ווי צוגעשמידט צו דער סאפע און בשום אופן נישט געוואלט אברייסען דאס פנים פונ'ם קושען-אנלעהן מיט וואס זי האט עס איינגעצען פערשטעלט. זי האט אלץ געלאזט טוהן מיט זיך, נאר דאס פנים האט זי נישט געוואלט ענטפלעקען. עטליכע מאהל האב איך שוין געהאט איהר קאפ אין מיינע ארעמ'ס, אבער ביי יעדען מאהל האט זי בליק-שנעל זיך ארויסגעריסען און כסדר איינגעגראבען איהר פנים אין דער סאפע. איך האב רעכט נישט

איז יעצט אראָב גענצליך פון זיין מדרגה. כמעט אַלע גרויסע לעדער־פאַבריקען האָבען אין מיטען פון זייער לאַנגיעהריגער אימפּולסיווער עקזיסטענץ אויפגעהערט צו עטהעמען. מיט'ן שליסען פון די פאבריקען און איבער דעם באַרג־אראָב פון דער שיך־בראַנזשע האָבען פערלוירען בעשעפטיגונג און ארבייט טויזענדער ארבייטער און סוחרים.

נישט בעסער איז אויך אויף אַנדערע געביעטען פון האַנדעל און אינדוסטריע אין אונזער שטאָדט. דער קריזיס שלינגט אַלץ איין מיט זיינע וועלפישע ציינער, די לאַגע ווערט פון טאָג צו־טאָג אַלץ ערגער און די פּערספּעקטיווען אַלץ מעהר פּעסימיסטישער.

פערשטעהט זיך, אַז דאָס ווארפט א שרעק אויף די בירגער און אויף אונז יודען אוודאי און אוודאי.

עס שטעלט זיך דעריבער די פראַגע: צי וועלען אונזערע סקארבאָווע אורזשאַנדען געדענקען ביים שאַצען די שטייערען האָסער קריטישען ווינטער מיר לעבען דורך און ווי פּעסימיסטיש די פּערספּעקטיווען ווייזען זיך אין אונזער נאָהנטער צוקונפט?

אויב זיי וועלען זיך אין דעם מאכען פערגעסען וועט זיין די פליכט, אַז די קאָמיסיעס זאָלען אין די שווערע מאָמענטען יאָ געדענקען.

מעלעקט.

גרויסער ליכווע־פּראָצעס אין ראַדאָמער קרייז־געריכט.

14 יאָהר תפיסה פאר נעמען צו־גרויסע פּראָצענטער.

אין ראַדאָמער קרייז־געריכט איז פאָריגע וואָך, דאָנערשטאָג, בעטראַכט געוואָרען א זעהר אינטערעסאַנטער פּראָצעס, אין וועלכען דער בעשולדיגטער איז געווען דער ליפּסקער יודישער איינוואָהנער חיים ראָזענצווייג.

געגען דעם דערמאָנטען יוד איז מיט א געוויסער צייט צוריק אריינגעטראָגען געוואָרען צו דער געריכטליכע מאכט א אנקלאַגע פון 6 קריסטליכע לאַנדווירטען פון דער ליפּסקער אומגעגענד, אַז ער האָט זיי געבאָרגט געלד, נעמענדיג ביי זיי ריזיגע צינזען ביז 10 און מעהר פּראָצענטער חודש'ליך.

די וואָס האָבען דעם יוד איבערגעגעבען אין געריכט האָבען זיך בעקלאָגט, אַז צוליב די צו־גרויסע צינזען, וואָס זיי האָבען געברויכט צאָהלען פאר די הלוואות זענען זיי געצווינגען געווען צו פערקויפען דעם ערד־באָדען, כדי צו בעשיצען זיך פון ליציטאַציע.

אין פּראָצעס זענען אויסגעהערט געוואָרען בערך 30 עדות, וועלכע האָבען די בעשולדיגונג געגען יוד זעהר בעשווערט.

בעזונדערס שווער איז אויסגעפאַלען פאר'ן בעשולדיגטען די מיינונג פון דער ליפּסקער פּאָליציי, וועלכע האָט כאראַקטעריזירט דעם יוד חייב ראָזענצווייג אלס טיפּישען ליכוויאַזש, וועלכער אויסער מיט באָרגען געלד אויף פּראָצענט, פערנעמט ער זיך מיט גאָרנישט.

לטובת דעם יודישען אָנגעקלאָגטען האָבען עדות געזאָגט די ליפּסקער יודישע איינוואָהנער יאַנקעל וועלק און פּסח שטיינמאַן, וועלכע האָבען פאָרגעשטעלט ראָזענצווייג'ן אַלס וואָהלטהעטיגען און סאָלידען מענש און אַז זיין הויפּט־בעשעפטיגונג בעשטעהט פון פיהרען א האַנדעל מיט תבואה און האָלץ.

דער פּראָקוראָר שאַפּיר, וועלכער האָט די בעשולדיגונג אונטערגעשטיצט, האָט געמאַכט א פאָרשלאַג צו צוציהען די יודישע עדות צו שטראָף־פעראַנטוואָרטליכקייט פאר אָנגעבען בעוואוסטזיניג פאר'ן געריכט פאַלשע ערקלערונגען.

נאָך די געריכט'ס־פערהאַנדלונגען, וועלכע האָבען זיך געצויגען א גאַנצען טאָג, איז דאָס געריכט צוועק אויף א לענגערע בעראַטונג און 2 ביינאַכט ארויסגעטראָגען דעם אורטייל.

דער בעשולדיגטער חיים ראָזענצווייג איז פער'משפּט געוואָרען פאר זעקס מאָהל נעמען אומגעהויער גרויסע פּראָצענטער. וואָס מאַכט אויס, ווען מ'זאָל נעמען אינדיווידועל יעדער שטראָף בעזונדער, אינאיינעם אריין 14 יאָהר תפיסה.

דער פּסק־דין, וואָס דאָס געריכט האָט ארויסגעטראָגען, לויטעט: פאר נעמען צו־הויכע צינזען ביי יאַן סוליטאַ — דריי יאָהר; ביי סקאָווראָן — אַנדערטהאַלבען יאָהר; פון זביק—אַנדערטהאַלבען יאָהר; ביי שעוטשיק — דריי יאָהר; ביי י. כודארסקי — צוויי יאָהר; פון ק. וואויטיניאַק — דריי יאָהר.

דאָס געריכט האָט לגבי דעם בעשולדיגטען אָנגעווענדעט אַלס געמיינזאַמע שטראָף זיי העכסטע מאָס פון איינעם פון די אויבענדערמאָנטע שטראָפען, פער'משפּט'ענדיג איהם, נאָר אויף דריי יאָהר תפיסה.

ביז צום פּראָצעס איז דער בעשולדיגטער ראָזענצווייג געווען אויף דער פריי געגען דער ערבות אויף 10.000 זל. צוליב דעם אָבער, וואָס דער וואָס האָט ערוב געווען פאר ראָזענצווייג, איז אויפ'ן פּראָצעס נישט געווען אנוועזענד און נישט אויסגעדריקט זיין הסכמה אויף ווייטער צו גאראַנטירען מיט דער זעלביגער סומע — איז דער פער'משפּט'ער ארעסטירט און אָבגעפיהרט געוואָרען אין קרימינאַל אריין.

נייעס ═══ נייעס

די ניי־געעפענטע

דרוקעריי

דוד שיינבוים

ראַדאָם, רינעק 10

נעמט אָן אַלערליי דרוק־ארבעט

— צו די ביליגסטע פרייזען. —

100 וויזיטקעס — 3 זל.

שיינע ארבייט מיט די לעצטע

—מאָדערנסטע שריפטען.—

בעוויזען איהר א קוק צוטוהן אין פּנים און נישט געהאַט די מעגליכקייט צו איבערצייגען זיך אין דער עהרליכקייט פון איהר געוויין. אין דער רגע, וואָס איך האָב געהאַלטען איהר קאָפּ אין מיינע הענד, האָט זי פעסט פערשלאָסען די אויגען און איך האָב גאָרנישט געקענט זעהען.

איך האָב זיך מיט איהר שוין מעהר נישט געראַנגעלט, איך האָב זי אינגאַנצען אָבגעלאָזט. איך האָב אָבגעטרעטען פון דער סאָפע אויף עטליכע טריט און מיט א שטילע געפּרעסטע שטים האָב איך איהר געפרעגט:

— אָבער וואָס שעמסטו זיך צו קוקען מיר אין די אויגען אריין?—

— איך שעם מיך נישט, נאָר איך קאָן נישט — האָט זי געענטפערט מיט א פערשטיקט קול.

— אז מען שעמט זיך נישט איז מען דרייסט — האָב איך ווייטער גערעדט.

— מיין נישט דרייסטקייט צו דיר איז נישט צוליב דעם, וואָס איך פיהל זיך בעגען דיר שולדיג, ניין, איך וויל נישט אויף דיר קוקען דערפאַר. וואָס דו ביסט אוועקגעפאָהרען און נישט געגאַנגען מיט מיר אויפ'ן באַל. דאָס גיב איך דיר אַזאַ שטראָף—

מיין פרוי האָט איהר פּנים פון דער סאָפע נישט אָבגעריסען און ווייטער גערעדט:

— יאָ, אַלץ צוליב דיר. וואָלסט מיט מיר אויפ'ן באַל געגאַנגען, וואָלט איך איבט פערשפּאָרט די אַלע קאָמפּראָמיטאַציעס, יאָ, ביידע, ניוערטרעכטיגע מענשען האָבען אויף מיר אויסגעטראַכט.—

איך בין געוואָרען שטאַרק דענערווירט און ס'האָט שוין קיין ספק נישט געפעהלט, אַז איך זאָל ענדליך ארויס מיט א הויכען טאָהן און אויפרייסען דעם סוד, וואָס איך האָב געהערט פון די ראַדאָמער צוויי יונגעלייט, צוריקגעהענדיג פון באַהן. אין האָב דערפיהלט, ווי מיין פרוי שפּילט מיט מיר א קאָמעדיע און וויל מיר די אויגען פערבלענדען. איך האָב זיך אָבער בעהערשט מיט אַלע כחות, געביסען די ליפּען, פערקריצט מיט די ציינער און געמאַכט מיט זיך אזוי, אז ס'זאָל אויסזעהן, ווי כ'ווייס פון גאָרנישט. איך בין געווען קאַלט און געמאַכט דעם אָנשטעל, ווי ס'אַרט מיך נישט און, אז איך בין גלייכגילטיג צו אַלעם. איך האָב זיך געמאַכט נאַאיוו, קינדיש און מיט אַן אויפגעצווינגענעם שמייכעל האָב איך געצויגען די ווערטער:

— אָבער כ'פערשטעה נישט דיינע ווערטער. וואָסערע קאָמפּראָמיטאַציעס? וואָס פאר א נידערטרעכטיגע מענשען? אז איך פערשטעה נישט, וואָס דו רעדסט צו מיר, וואָס האָט דאָס אַלעס צו בעדייטען? רעד קלאָר, וועל איך כאָטש אויך וויסען, וואָס נאַרישע מענשען קאָנען אויסטראַכטען...

מיין פרוי איז געוואָרען עטוואָס בערוהיגט. א פּנים, אז מיינע נאַאיווע ווערטער האָבען געהאַט אויף איהר א ווירקונג. זי האָט אויפגעהויבען דעם קאָפּ אויף דער גיך אויסגעווישט די אויגען און זיבענדיג אין א אַנגעלעהנטע פאָזע, האָט זי גענומען פאר מיר אויפקלערען, וואָס ס'איז פאָרגעקומען אויפ'ן באַל.

— הער מיך אויס מיין מאַן — האָט זי אָנגעהויבען מיט א ציטערדיגע שטים — אויפ'ן נעכטיגען מאַסקען באַל האָט מיך פערבעטען צום טאַנצען דער פּאָלקאָווניק פון דער זשאַנדאַרמעריע. פערשטעהסט דאָך אליין, אז איך האָב נים געקענט ענטזאָגען און זיין איינלאַדונג צום טאַנצען געמוזט אָננעמען. נאָכ'ן טאַנצען האָט ער מיך פערבעטען צום

גרויסע פאַלק'ס-פערזאַמלונג אין קינא „שוויט“.

די ראַדאָמער גמינע פערמאָגט 100000 זל... חובות — פאַר א מיליאָן מיט 500000 זל. האָט די יודישע בעפעלקערונג בעקומען בזיונות און פּראָצעסען — 2000 קעפּיגער עולם פאָדערט פונאַנדערצולאָזען די היינטיגע גמינע.

דער מאַסען-מיטינג, וואָס איז גערופען געוואָרען פון דער האַנדווערקער-פראַקציע אויף פאַריגען שבת אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע גמינע-געשעהענישען האָט צוגעצויגען א אומגעהייערן, ריזיגען עולם, וואָס האָט איבערפילט איבער די ברעגעס דעם גרויסען קינאָ-זאַהל פון „שוויט“. נאָך קיינמאָהל האָט א געזעלשאַפטליכער ענין נישט צוזאַמענגעזאַמעלט אזא צאָהלרייכען עולם ווי דאָס מאָהל. דאָס בעווייזט, אז די יודישע בעפעלקערונג האָט שוין איבער גענוג די היינטיגע גמינע-תקיפים, פון וועלכע זי וויל ענדליך פּטור ווערען.

גענעפענט דעם מיטינג האָט דירעקטאָר י. קאַמאַי און געגעבען דאָס ערשטע וואָרט דעם האַנדווערקער-פּרנס ה' אײדעלבוים.

רעדע פון פּרנס אײדעלבוים

אין א שעה-דיגע רעדע האָלט ה' אײדעלבוים אָנ'אויספיהרליכען, גענויען בעריכט וועגען דער טהעטיגקייט פון דער היינטיגער גמינע במשך די 6 יאָהר. דער רעדנער הייבט אָן דערמיט, אז א מאָהל ווען מיט קהלה-ענינים האָט פערוואַלטעט א פּראָוויזאָריום מיט ד״ר אַדלער אין דער שפּיץ אין בשעת בעטראַכטען דעם עטאַט פערבעטען געוואָרען פאָרשטעהער פון אַלע בראַנזשעס, וועלכע האָבען געגעבען גענויע אינפאָרמאַציעס בנוגע יעדען עטאַט-צאָהלער. די היינטיגע „דעמאָקראַטישע“ געוועהלטע קהלה נישט נאָר וואָס זי רופט נישט קיין זאַכקענער בשעת אויסמעסטען דעם עטאַט-שטייער, נאָר אפילו ווען די פינאַנס-קאָמיסיע שאַצט אָפּ א יוד צו צאָהלען 10 זל., קומען נאָכהער עטליכע יחידים פון דער פערוואַלטונג און מאַכען דערפון דאָפּעלט אָדער גאָר 4 מאָהל אזוי פיעל. דער רעדנער ברענגט א ביישפּיעל פון א געוויסען ה' פּשיטיצקי, אגב א אָרטאָדאָקס, וועלכער געפינט זיך צומעליג אויפ'ן זאַהל. דעם דאָזיגען יוד וואָס די פינאַנץ-קאָמיסיע אויסגעמאָסטען 12 זל. א יאָהר עטאַט, ווי ערשטוינט איז אָבער געוואָרען דער ה' אײדעלבוים ווען דער זעלבער האָט זיך צו איהם געווענדעט מיט [illegible], אז ער, אײדעלבוים האָט איהם געשטעלט 50 זל. עטאַט, און וואָס האָט זיך אַרויסגעוויזען די פינאַנץ-קאָמיסיע, אין וועלכע ה' אײדעלבוים געפינט זיך האָט טאַקע אָנגעשאַצט 12 זל. אָבער נאָר זיין אייגענער „קאַמראַד“, דער אָרטאָדאָקס ה' וויינטרויב האָט אויף אייגענע האַנד געמאַכט פון די 12, 50 זל.

דאָס איז איינס פון די צעהנדליגער פאַקטען ווי אזוי אין דער גמינע איז ערלעדיגט געוואָרען אייגע פון די אָנגעווייטאָגסטע פראַגען — די עטאַט-פראַגע. ה' אײדעלבוים כאַראַקטעריזירט ווייטער דעם סיסטעם פון תקיפות, וואָס ווערט אָנגעווענדעט אין גמינע דורך עטליכע יחידים. וועגען ראַט איז אויסגעשלאָסען, אזעלכעס עקזיסטירט שוין נישט זייט יאָהרען, און גאָר קיין פערוואַלטונג איז אויך נישטאָ. אַלץ אין דער פערוואַלטונג ווערט אויסגעפיהרט אָהן א פּערדעליכע (?) זיצונג און אָהן א קוואָרום. ס'נעמען זיך צונויף עטליכע פערזאָהן, וואָס זיצען אָן אין גמינע גאַנצע טעג און אָט זיי פּסקענען אַלצדינג, וואָס זיי געפעלט. זייט א לענגערע צייט, ווערט דער ראַט פולשטענדיג ווי אויסגעלאַכט. דאָס איינציגע אָבער, וואָס דעם ראַט איז פערבליבען פון זיין „גרויסע“ פערגאַנגענהייט איז געווען דאָס ערלעדיגען דעם יאָהר-בודזשעט און דאָס רעווידירען די קהלה-ביכער. לעצטענס האָבען עטליכע יחידים בעקומען ווייטערדיגע אַפּעטיטען און האָבען שוין נישט אפילו געוואָלט דעם ראַט פאָרשטעלען דעם בודזשעט מיט'ן ראָקלאַד צו בעשטעטיגען. אויף אזא אָרט איז פאַר'ן יאָהר 1929 אָנגעקומען אין מיניסטעריום צוויי בודזשעטען: איינער פון ראַט און איינער פון די אזוי גערופענער פערוואַלטונג, בעסער געזאָגט פון עטליכע יחידים, וואָס בעשטעהען פון די ה״ה ציטרין, ווינטרויב, ווייסמאַן און רובינליכט. אין ראַט-בודזשעט איז בעשטימט געוואָרען א פּענסיע פאַר'ן קהל-שרייבער ל. רובינליכט 6000 זל. דאַגעגען די כלומרש'טע פערוואַלטונג האָט איהם אַריינגעשטעלט אין איהר בודזשעט 8400 זל. וואָס האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען. בשעת די רעוויזיאָנס-קאָמיסיע האָט אָנגעהויבען רעווידירען די ביכער פאַר'ן יאָהר 1929 האָט זי געפונען, אז בלויז פאַר 11 חדשים, ס'הייסט ביז'ן 1 גרודזיען פ. י. האָט דער קהל-שרייבער אונטער פערשידענע קעפּלעך און נעמען צעוואָרפען איבער א סך פּאָזיציעס, אָנגענומען אַ ערך 9000 זל. פאַר'ן יאָהר 1930 איז שוין דער בודזשעט בכלל נישט פאָרגעשטעלט געוואָרען דעם ראַט צום בעשטעטיגען און ווען די האַנדווערקער-פאָרשטעהער האָבען געפאָדערט א זיצונג פון ראַט, בכדי פון דאָרט אויס'ן פּלענום אַרויסצוטראָגען די אַלע „שעהנע“ מעשים, איז עפּעס ווי דורך א געהיימע האַנד דער ראַט 4 מאָהל נישט צושטאַנד געקומען. די האַנדווערקער-פאָרשטעהער האָבען ווייטער אינטערווענירט אָבער אָהן ערפאָלג, אזוי ווייט, אז זיי זענען פשוט געצווינגען געווען, בכדי א סוף צו מאַכען צום הפקרות, אויפצופאָדערן די עטליכע יחידים צו פערלאָזען די גמינע.

ה' אײדעלבוים שטעלט זיך בעזונדערס אָפּ אויף א אונערהערטען פאַקט פון שטערען א רעוויזיאָנס-קאָמיסיע אין איהר אַרבייט. דער רעדנער בעטאָנט, אז בשעת דער רעוויזיע אין קאַסע איז ענטדעקט געוואָרען א געוויסע סומע אויסגעצאָהלט געלד אָהן א פאָרמעלע קאַסע-אַסיגנאַטע, ווי אויך אויף 25 000 זל. וועקסלען אָהן שום וויסען פון ראַט.

די רעדע פון ה' אײדעלבוים איז אויסגעהערט געוואָרען מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט און געמאַכט א שטאַרקען רושם.

רעדע פון פּרנס ראָזענבוים

פּרנס משה ראָזענבוים שטעלט זיך אָב אויפ'ן קאַמפּף מיט דער פאָלקס-שולע, און ווייזט אויף, אז די זעלבע פערזאָנען, וועלכע ווילען נישט דערלאָזען צו א פאָלק'ס-שולע מכלומר'שט צוליב אַפּיקורסות, רעדען מיט זייערע אייגענע קינדער פּויליש און זענען דער בעסטער עלעמענט פאַר אַסימילאַציע. דער רעדנער ווייזט אָן, אז דער אויפריכטיגסטער הייליגער יוד איז דווקא דער האַנדווערקער. די האַנדווערקער-פאָרשטעהער פאָדערן שטענדיג די אָרטאָדאָקסישע סובסידיעס, דאַגעגען די אָרטאָדאָקסען בעקעמפען אַלץ, וואָס די האַנדווערקער פאָדערן. דער רעדנער צווייפעלט, צי איז דאָס בכלל א פּאָליטישער קאַמפּף. ער האַלט, אז דאָס איז א תקיפ'ות-געשיכטע פון עטליכע יחי-

---

בופעט, און פערשטעהסט דאָך אליין, אז איך האָב נישט געקענט ענטזאָגען אין עפּעס געטרינקען.—

— דאָס איז אַלעס — האָב איך מיך געמאַכט נישט פערשטעהן און המשכ'דיג ווייטער געפרעגט: — נו, וואָס-זשע איז דאָס פאַר א קאָמפּראָמיטאַציע איז דאָס און וואָס האָט עס צו טאָן, נידערטרעכטיגע מענשען אודאי. אז מען בעט צום טאַנצען, בפרט אזא פערזענליכקייט, ווי א פּאָלקאָווניק, — פערשטעהט זיך. אז מקען נישט אָפּזאָגען—האָב איך זיך אַלץ געחידוש'ט.

מיין פרוי האָט זיך פערשעמט און פערשטעלענדיג זיך די אויגען האָט זי אין א ציטערענדיג, צופּיטשעטשעטען קול ווייטער געריידט: שלעכטע מענשען האָבען אויף מיר א בלבול געמאַכט, אז פּאַניטשקאַ'ס נאָכ'ן באַל בין איך אַוועק מיט'ן פּאָלקאָווניק... — דאָ האָט זיך מיין פרוי ווידער צעוויינט און איבערגעריסען איהרע ווערטער. איך האָב זיך אָבער נישט פערלוירען און געהאַנדעלט מיט פראַגען:

— וואוהין ביסטו אַוועק? איך וועל דאָך שוין טאַקע מיינען מי יודע וואָס. אז דו דערצעהלסט נישט, וועל איך דאָך טראַכטען אויסטערלישעס. מעגסט אַלעס דערצעהלען, איך ווייס נעבוי גאַנץ גוט, אז ראַדאָם איז א פּלאָטקאַרסקע שטאָדט, אָבער ביי מיר העלפען אָט די מענשען גאָרנישט האָבען אָבגעלעקט. דו קענסט מיך און דו ווייסט, אז איך וועל אויף דיר נישט גלויבען, חלילה, קיין אויסטערלישע זאַכען. איך וויל נאָר גלאַט וויסען. וואָס מענשען זענען אַלץ פעהיג אויסצופּראַכטען און אויף ווי ווייט מען דאַרף זיך פאַר ראַדאָמער מענשען אויפהיטען, דערצעהל, מיין פרוי, דערצעהל, — האָב איך איהר געשטאַרקט און אונטערגעגעבען מוטה.—

(פאָרטזעצונג קומט.)

דים, וואָס ווילען נישט רעזיגנירען פון דער מאַכט, וועלכע ווערען געפיהרט פון אַ געהיימע האַנד. די רעדע פון ה' ראָזענבוים, וואָס איז געהאַלטען גע־וואָרען מיט טעמפּעראַמענט און פּאַטאָס, איז פיעל מאָהל איבערגעריסען געוואָ־רען מיט אַפּלאָדיסמענטען.

רעדע פון פּ״נס מ. ל. פישמאַן.

ציוניסטישער פרנס ה' פישמאַן גע־מענדיג דאָס וואָרט אין זיין אייגענעם נאָמען ערקלערט, אַז די גאַנצע מקוה־פראַגע איז נישט אַקטועל, נישט צוליב דעם וואָס מען בעדאַרף זי נישט, נאָר ווייל די גמינע האָט נישט די מאַטער־יעלע מעגליכקייטען אויפצושטעלען אַ מקוה. יעדעס יאָהר בשעת אויסאַרבעטען אין די קהלה די מקוה־פּאָזיציעס אין די בודזשעטען האָט דער רעדנער זיך וועגען דעם זעלבען אַרויסגעזאָגט. דער רעדנער געהט אַרויס פון שטאַנדפּונקט אַז ס'ווערען דעלעגירט פאַרשטעהער פון אַלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג און דערפאַר מוזען בעריקזיכטיגט ווערן אין די געהעריגע מאָס אַלע בעדערפענישען. די רעליגיעזע מאַסען דאַרפען אַ מקוה, אָבער ווען ס'איז נישטאָ קיין פּאַקטישע מעגליכקייטען קאָן מען זיך נישט אַנ־גאַזשירען. די ציוניסטען קומט זייערע סובסידיעס. דאָס זעלבע מיט די האַנד־ווערקער־בעדערפענישען, דער בעסטער בעוויז פון דער ריכטיגקייט פון זיין שטעלונג איז דער, אַז יעדעס יאָהר איז אין די קהלה־בודזשעטען בעשטע־טיגט געוואָרען צעהנדליגער טויזענד־טער זל. אויף אַ מקוה אָבער פּאַקטיש איז אויף דעם קיין גראָשען נישטאָ אין דער קאַסע. וואָס, אַלזאָ, קומט אַרויס פון די פּאָפּירענע החלטות? פאַר דער פאָלק'ס־שולע, ערקלערט דער רעדנער, וועלכע איז יאָ מעגליך, אַז זי זאָל פערווירקליכט ווערען, און פאַר וועלכע ער האָט געקעמפּפט, איז ער אויסגע־שטאַנען פיעל רדיפות און רעפּרעסיעס. דער ה' פישמאַן האַלט, אַז די יודישע קהלות, אַלס די רעפּרעזענטאַנץ פון דער יודישער בעפעלקערונג איז בערו־פען צו נעמען אַנ'אַנטייל אין דער אַר־בייט פון ארץ־ישראל־אויפבוי. ער האָט געשטרעבט מיט אַלע כחות צוזאַמען צואַרבייטען מיט די אַלע גרופּען וואָס האָבען פערנומען צו דער דאָזיגער אַר־בייט אַ פּאָזיטיווע שטעלונג. די בעשיי־דענע סובסידיעס פאַר'ן קרן־קימת, קרן־היסוד און די קאַרגע 200 זל. פאַר'ן העברעאישען אוניווערסיטעט אין ירושלים זענען נישט פערווירקליכט געוואָרען. דאָן, ווען די בודזשעטען האָבען אַנגעטראָפען צו 300 און 400 טויזענד זל.

ה' פישמאַן זעהט אין אין די אַלע מעשים נישט אַזוי וויט ווי גאַליטישע געגענערשאַפט ווי נאָר תקיפות פון עט־ליכע יחידים. דער רעדנער שטרייכט אונטער, אַז ער איז שטענדיג געגאַנגען מיט די האַנדווערקער־פרנסים, זעהענדיג אין זיי די כמעט די איינציגע קאָנס־טרוקטיווע און אויפריכטיגע גרופּע, וועלכע שטרעבט צו פּאָזיטיווע, נוצליכע אַרבייט אין דער קהלה. דער רעדנער גיעט איבער, אַז רעאַ־ירענדיג פיעל מאָהל אויף דער אומדערהערטער אָרדי־נונג, האָט איהם איינער פון די תקיפים געענטפערט, אַז כל זמן ער טראָגט די קייט איז ער וואָס; אַ צווייטער, אַז ער פרעגט נישט נאָך דער שפּאָדט און אַ דריטער, אַז מ'האָט אַ ברירה איהם מעהר נישט צו וועהלען.

די רעדע פון ה' פישמאַן האָט גע־מאַכט אַ קאָלאָסאַלען איינדרוק.

די רעדע פון ה' מאַגנישעווסקי.

ה' מאַגנישעווסקי האַלט אַ פּאָר קור־צע ווערטער, אין וועלכע ער קריטי־קירט ענערגיש דער יעצטיגער גמינע און איבערהויפּט געגען דעם אַראָבפּרעגען פון דער פּרעמיר אַ קהל־שרייבער, וועלכעס טהעטיגקייט ס'איז פּשוט אַ סקאַנדאַל און וועלכער קריגט דערפאַר בעצאָהלט צעהנדליגער טוי־זענדטער זלאָטעס, מיניסטעריאַלע בענס־יעס פון קהל'שען געלד.

דער רעדנער פערענדיגט מיט אַנ'־אויסרוף לכבוד די האַנדווערקער־פאַר־שטעהער פאַר זייער עהרליכע און אי־בערגעגעבענע אַרבייט לטובת דער שטאָדט.

די רעדע פון ה' מעלכיאָר.

אַ קורצע, אָבער אינהאַלטסרייכע רע־דע אַדורכגעפלאָכטען מיט הומאָר און בייסיגע סאַטירע האַלט ה' מעלכיאָר. דער רעדנער הויבט אָן מיט דעם, אַז וועגען דעם, אַז אין ראַדאָם עגזיסטירט אַ גמינע, ווערט דער היגער יוד גע־וואויר אין צוויי פאַלען: איין מאָל, ווען ס'ברעכט אויס עפּיס אַ מיאוסער סקאַנ־דאַל, אַ מחלוקה, אַ פינסטערער פּראָצעס א. ד. גל. און ס'צווייטע מאָל, ווען עס בעוויזט זיך דער סעקוועסטראַטאָר און פּאָדערט דעם עטאַט מיט פּראָצענטער און עקזעקוציע־קאָסטען. פערויפענדיג זיך אויף די פריהערדיגע רעדנער, וועל־כע האָבען כסדר געוואַקעלט די פער־זאָן פון שלמה ציטרין, אין צוזאַמענ־האַנג מיט פערשידענע אומאָרדנונגען, שטרייכט ה' מעלכיאָר אונטער, אַז ס'איז ניט כדאי אָפּצושטעלען זיך איבער אַזאַ מין פערזאָהן און צו טראַקטירען איהם ערנסט. דער שורש פון דער היינטיגער דעמאָראַליזאַציע און כאַאָס שטאַמט נאָך פון די צייט, ווען מושל איז געווען ה' קעניגסבערג. די היינטיגע גמינע האָט זיך קאָנסטיטואירט און איז צושטאַנד געקומען אונטער'ן צייכען פון די „הייליגע" רבנות־מלחמה, וועלכע איז גע־פיהרט געוואָרען אויף אַ פינסטערען מיטעלאַלטערליכען אופן.

אין דעם צוזאַמען „שטורם־און־דראַנג"־צעריאָד האָט זיך דער ה' קעניגסבערג אויפגעפירט די מאַכט און געהאַנדעלט אויף אייגענע אחריות אַזוי ווי ס'האָט זיך איהם געוואָלט: ער האָט איגנאָרירט דעם ראָט, איגנאָרירט די פערוואַלטונג, אויסגעגעבען צעהנדליגער טויזענדער זלאָטעס אויף אייגענע האַנד, אָהן הס־כמה פון ווענען ס'איז, אַרויסרוקענדיג אויפ'ן ערשטען פּלאַן די הייליגע מל־חמה; טאָמער האָט זיך געפונען איינער, וועלכען ס'איז נישט געפעלען געוואָרען די דיקטאַטור און האָט געפּרובט צו עפענען ס'מויל אויף דער, אָדער יענער אינאָרדנונג — האָט מען איהם אָוועקגעוואָרפען אין אַ זייט און איינגערוימט אַ סוד, אַז אויב ער וועט ניט שווייגען, וועט נאָך קעסטענבערג דאָס אויסנוצען און בלייבען רב. אָט דער „בלעתים עליך שמשון" איז אַנ־געוועהנדעט געוואָרען אַנגעהויבען ליך אַזוי לאַנג, ווי לאַנג די פינסטערע אַנ־טי־קעסטענבערג מלחמה האָט געדויערט; מיט דער צייט אָבער איז קע־ניגסבערג אַוועק פון די גמינע. נאָך איהם האָט זיך אָבגעזאָגט דער ה' דיאַ־מענט, וועלכען מ'קען פאַרוואַרפען וואָס מ'וויל, מ'מוז אָבער מודה זיין, אַז ער געניסט פון דעם צוטרוי אַלס ערנסטער מענש מיט ריינע הענד; דאָס תקיפות אָבער אין די גמינע איז ווייטער גע־בליבען. פריהער האָט די אַליין־הערשאַפט געשטיצט זיך אויף די אינדיווידואַליטעט פון ה' קעניגסבערג, וועלכער האָט סוף כל סוף אַרויסגעוויזען אין זיין קהלה־אַרבייט פולע ענערגיע, פלייס, ערנסט־קייט און מסירות נפש, אויב ער האָט געפּאַפּערט הונדערטער טויזענדער זלאָ־טעס קהלה־געלד, האָט ער אָבער גע־אָפּפערט זיין אייגען געזונד אין לטובת הכלל. ווען אָבער די אַליין הערש־שאַפט איז אַלס סיסטעם איבערגעגאַנ־

Spółdzielcze T-wo Wzajemnego Kredytu z o. o
w RADOMIU, ŻEROMSKIEGO 40
Skrz. poczt. 102 — P. K. O. 66964 — tel. 551.

Kino „ODEON" Teatr.
Od Poniedziałku dn. 10 Lutego b. r.
Najnowszy film Warszawy, wyświetlany w kino „Wodewil" z niebywałem powodzeniem, p. t.
MARKIZ D'EON
(Rycerz madame d'Amour).
Wyjątkowa treść! Przepiękna akcja!
Film pod każdym względem wyjątkowy.
O potędze wystawy świadczy fakt, iż będziemy podziwiali 2 dwory:
Królewski — subtelnego Ludwika XV.
Cesarski — despotycznego cara Pawła III.
Świetnie skonstruowana nić intrygi.
Brawurowe od początku do końca tempo gry.
Pierwszorzędna obsada:
Hrabianka AGNES ESTERHAZY,
urocza LIANA HAID, FRITZ KÖRTNER
i H. MALIKOW jako car Paweł III.
Nad program: Świetna komedja.
Świetna orkiestra pod dyrekcją J. [illegible]

גען צו די ה"ה מוליער, וויינטרויב עט קאמפ. איז די פעראנדעלט געווארען אין א כאאס, דעמאראליזאציע און נעסט פון מיסברויכען; אין דעם דאזיגען כאאס איז אין אלע גמינע - אומריינן-קייטען דעקט בסוד ביז זיין פעראן דער ה' יהיאל פרענקעל. דאס שטעמט, לויט דעם ה' מעלכיאר דערפון, וואס דער ה' פרענקעל, ניט זייענדיג פעהיג צו טראגען אויפיר אמטען אין מאנדאטען, מיט וועלכע ער האט זיך געלאזט בע-הענגען האט זיך בוגענומען פאר א שוואך צו די כבודים דעם ה' מוליער. ער האלט זיך ווערייבער פאר בערופען צו דעקען אלע מוליערישע „בלימעלעך" אין די גמינע.

דער ה' מעלכיאר שטרייכט אונטער, אז ס'איז דעריבער לעכערליך צו קריטיקירען אנזיכט אומפראנטווארטליכע פערזאנען ווי מיטריק, וויינטרויב מיט די חברים, דאן ווען פאקטישער חייב איז דער ה' יהיאל פרענקעל, וועלכער בעזיצענדיג געוויסע עטישע וואלאריען דעקט אין פערשטעלט מיט זיין פערזאן אלע סקאנדאליעזע מעשים.

דער רעדנער ווייזט אן, אז דעם היינטיגען כאאס אין די גמינע צו דער-האלטען איז פעראינטערעסירט דער קהל-שרייבער פון לובלין לייבוש רו-בינליכט. די דאזיגע פערזאן האט בע-וויזען צו תאפען פיש אין דעם ברודי-גען אנטי-קעסטענבערגישען וואסער. צו דעם צוועק נוצט ער אויס אלס אינ-סטרומענט מוליער'ן, מיט וועלכען ער דרעהט ווי מיט א קאטארינקע, זרויט-רופענדיג איהם אין אלע פייערן אריין און בעהאלטענדיג זיך נאכהער אונטער זיינע פליצעס און ממילא שוין אונטער פרענקעל'ס פלייצעס אויך. דער רעדנער גיט א קאמיש בילד ווי אזוי דער איי-גענער קהל-שרייבער פון לובלין איז זיינער צייט געפאלען פאר קעניגס-בערג'ס ווי א זעלנער פאר אנ'אפיציר, אויף טרוקענדיג פאר זיך מוליער'ן. ווען קעניגסבערג'ס אקציעס זענען גע-פאלען האט ער אבגערוקט זיך פון איהם און אויסגעדרעהט זיך צו פרענק-לען, ארויסרוקענדיג ווייטער מוליער'ן; באלד אבער האט ער זיך איבערצייגט, אז אין די ציוניסטישע רייהען געפינען זיך פיעל בעהאוספזיניגע און גראדלי-ניגע מענשען, וועלכע וועלען פרענקלען בלינד ניט נאכגעהען; האט ער זיך דע-ריבער אומגעקעהרט צו די אזוי גערו-פענע ארטאדאקסען, ארויסשטעלענדיג אויסטער מוליער'ן — וועלכער איז גאר יעצט געווארען אנ'ארטאדאקס; פון דא-נען טאקי שטאמט די הדה פתומה וואס ה' יהיאל פרענקעל געהט לעצטענס כסדר ארויף אין כמאראסטוואָ אריין מיט „מסירות" אויף — — מוליער'ן.

דער ה' מעלכיאר ווייזט אויף, אז דער היינטיגער קאמפף אין די גמינע האט ניט קיין שום שייכות מיט פאלי-טיק; דא האנדעלט זיך ניט וועגען עפעס א ארטאדאקסיש—ציוניסטישען קאנפליקט איבער א מקוה; אויף קיין מקוה איז סיי ווי סיי קיין געלד נישטא, א דאנק דער אונטערנעמער-שליטמזל'דיגער ווירט-שאפט שטעהט די גמינע אויפ'ן ראנד פון אבגרונד: בלויז חובות האט די גמינע אנ'ערך 100000 זלאטעס אויף וועלכע מ'ברויך 2 יאהר עטאטען; ס'קאן דא דעריבער קיין רייד ניט זיין וועגען מקואות אדער אנדערע אינוועסטיציעס; דא האנדעלט זיך נאר און נאר אין דעם, אז די עטליכע פערזאנען און איבערהויפט דער קהל-שרייבער פון לובלין זענען פעראינטערעסירט, אז די צדדים זא-לען זיך ניט צונויפקומען און זאלען ניט אריינקוקען אין די ביכער און ניט זעהען וואס דארט טוט זיך אן, דערי-ווייבער טאקי האט מען דער רעוויזיאנס-קאמיסיע איבערגעריסען די ארבייט בשעת'ן קאנטראלירען די ביכער און דעריבער לאזט מען ניט צו צו קיין זיצונג פון ראט; בכדי אבער צו פער-דעקען אט די גאלע כונות אינסצעניזירט דער קהל-שרייבער פון לובלין א ציו-ניסטיש - ארטאדאקסישען קאמפף מיט א פאליטישער בעפארבינג, וואס איז לחלו-טין שקר; דער זעלבער שפעקולירט אויף די שוואכקייט, וועלכע געוויסע ספערען האבען געהאט צו די ארטא-דאקסען און רעכענט, אז אויף אזא ארט וועט איהם געלונגען צו דערהאלטען דעם יעצטיגען כאאס אין די גמינע, פון וועלכע ער ציהט זיין יניקה.

ענטפערענדיג די צווישענרופען ער זאל אויסגעבען די מיסברויכען, וועלכע זענען געמאכט געווארען אין די קהלה און וואס איז שוין „א סוד פאר גאנץ בראד", רופט אויס דער ה' מעלכיאר. אז ער וועט דאס ניט טהון. די, וועלכע ווארטען אויף באמבעס און סענסאציעס פון איהם וועלען זיך ענטטוישען; ער וועט עס ניט טהון ניט דערפאר ווייל ער שוינט די היינטיגע גמינע-תקיפים, נאר ווייל ער האט חס אויפ'ן כבוד פון דער אומגליקליכע היגע קהלה, וועלכע איז שוין גענוג בעשמוצט און בעשפיגען געווארען דורך די היינטיגע גמינע-לייט דורך זייערע שיינע מעשים, סקאנדאליעזע בראטעסען, בשעת וועלכע די גאנצע ברודיגע וועש איז ארויס-געטראגען געווארען אין גאס אריין א.

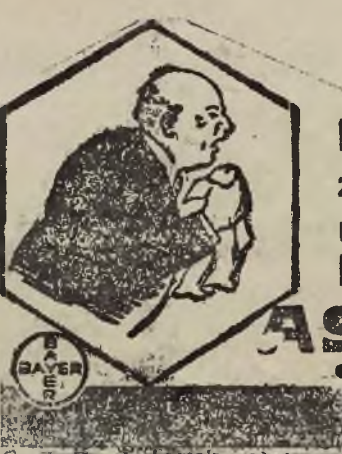

Przy zaziębieniu reumatyźmie bólach głowy
ASPIRIN
tabletki
Oryginalne opakowanie z czerwoną banderolą i znakiem „BAYER" w kształcie krzyża są do nabycia we wszystkich aptekach.

ד. גל. מיר — רופט אויס דער רעד-נער — האלטען שוין געהער צו קיין בייז האנדעל אין דער היגער קהלה ניט צולאזען, מיר וועלען נאר, אז די אונפעראנטווארטליכע פארשוינען זאלען אבטרעטען און זאלען איבערגעבען די גמינע אין פאסיגע הענד; גענוג זענען זייערע חטאים, אז זיי האלען בעזייטיגט ווערען פון געזעלשאפטליכען לעבען און אויב ס'וועט קומען דערצו, און מ'וועט מוזען איקומען צום ארטעגאל פון אויפדעקען זייערע מעשים, וועט עס זיין אויסשליסליך זייער שולד, מיר ווילען עס אויסמיידען.

דער רעדנער קומט צום אויספיהר, אז די האנדווערקער-פארשטעהער האבען מיט אלע מיטלען געזוכט ארויס-צופיהרען די גמינע פון כאאס, זיי האבען אויסגענוצט אלע שלום-מיטלען און אויב ס'איז געקומען דערצו, אז מ'האט די חברה געמוזט ארויספיהרען פון קהל-שטיבעל, איז א סימן, אז די לאגע אין די גמינע איז געווארען פשוט אונ-ערטרעגליך.

דער רעדנער פערענדיגט דערמיט, אז די היינטיגע גמינע מוז בעזייטיגט ווערען, ווייל נאך 6 יאהר ארבייט און נאכ'ן ארויסציהען פון די יודישע בע-פעלקערונג אנ'ערך 1.500.000 זלאטעס האט די דער שטאדט אויסער חרבות אין ביושות, סקאנדאלען און קאמפרא-מיטאציעס — גארנישט מעהר געגעבען.

רעזאלוציע.

צום סוף פון דער ריזיגער פאלק'ס-פערזאמלונג שבת דעם 2-טען לוטי ה. י. אין זאהל פון קינא „שוויט" איז אנגע-נומען געווארען איינשטימיג א רעזא-לוציע, וועלכע לויטעט:

נעמענדיג אין בעטראכט: 1) אז די מהעטיגקייט פון דער היינטיגער גמינע שטעהט אין פולשטענדיגער סתירה מיטן געזעץ וועגען די קהלות, 2) אז די קהלה איז פון א עפענטליך-רעכטליכע אינסטיטוציע פערוואנדעלט געווארען אין א פריוואטע דאמענע פון עטליכע יחידים, וועלכע זענען פעראינטערעסירט אז דער יעצטיגער כאאס זאל ווייטער אנהאלטען, 3) אז צוליב דעם, איז דאס ווייטערדיגע פערבלייבען פון דער היינטיגער קהלה שעדליך פאר'ן נאר-מאלען גאנג פון היגען יודישען קהלה-לעבען און שטעהט אין א בפירוש'ען ווידערשפרוך מיט די אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג, 4) אז א"ע וועגען און מיטלען, וועלכע זענען אנגעווענדעט געווארען דורך די האנד-ווערקער - פארשטעהער ארויסצופיהרען די גמינע פון יעצטיגען כאאטישען צו-שטאנד אויף א פרידליכען און פארלא-מענטארישען וועג זענען צוקלאפט גע-ווארען אן די וואנד פון די עטליכע יחידים, וועלכע זענען פעראינטערעסירט אז דער כאאטישער צושטאנד זאל ווייטער בלייבען — ווערט בעשלאסען צו ווענדען זיך צו דער אויפזיכט'ס-מאכט וועגען אויפלעזען די יעצטיגע גמינע און בעשטימען א צייטווייליגע פראוויזארישע פערוואלטונג, וועלכע זאל אנפיהרען מיט די קהלה-ענינים ביז די נייע וואהלען.

צוגעשיקטע מעלדונגען.

פון „ליגת הבדק"

אויף דער זיצונג פון דער פערוואל-טונג, וואס איז פארגעקומען די טעג איז בעשלאסען געווארען, אז דאס ארויסגעבען מעדיצינישע הילף פאר ארימע קראנקע זאל פארקומען אויף פאלגענדען אופן:

די וואס וואהנען אין די גאסען: לובלינער פון נומער 40 אן, קאזשעניצער, רייטשול, מארגאווע און ביאסקעס און וועלכע נויטיגען זיך אין מעדיצי-נישע הילף פון ליה"צ, ברויכען זיך

וועגדען צום ה' ישראל זיידמאן, קילינסקי 8.

די, וועלכע וואהנען אויף סקארישאָווער גאס און אומגעגענד ברויכען זיך וועגדען צום ה' פישעל ראזען, סקארישעווסקא 41.

אין פאל ווען דער קראנקער וועט נישט ווערען ווי געהעריג בעהאנדעלט פון אפיעקון פון זיין רעוויר, קאן ער זיך וועגדען צום אבער-אפיעקון ה' אברהם מאשקאָוויטש, לובלינער 87.

דאס שיקען משמורים ווערט בעגייט חמשה עשר בשבט ד. ה. דעם 13/II 30. אלס עהרען-משמורים האבען זיך געמאלדען פרייוויליג די ה"ה: זיידמאן, רייך, וויימאן, קאשטאן און צוקער, י. ראזענבלאט און דאווידזאָהן.

דאנערשטאג דעם 13 ל. ח. וועט אויף די הינע נאטען פארקומען א צייכען-פערקויף לטובת דער געזעלשאפט „לינת-הצדק". ס'איז צו פערהאפען דאס די ראדאמער אידישע בעפעלקערונג וועט זיך ווארים אָברופען און ווי געהעריג אונטערשטיצען דאס בלימעל.

פון „החלוץ" אין ראדאם.

פרייטאג דעם 7/2, 8 אָווענד וועט אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארג. דורך די איניציאטיוו פון „החלוץ" רעפערירען דער ה' א סא בע א. ד. ט. „די אומוועגען פון דער יודישער אינטעליגענץ" (ארום די ארויספארעמונגען פון ד"ר ושיטלאָווסקי און ד"ר שטיינבערג).

פון דער שולע „בית יעקב".

לעצטענס האבען די לערערינס פון „בית-יעקב" אונטערנומען דורך זייער אייגענע איניציאטיוו צו שאפען א קינדער-ביבליאטעק פאר די יודישע שול-קינדער פון דער ראדאמער בעפעלקערונג, בכדי די קינדער, וועלכע בעזוכען נישט דער בית יעקב-שולע צילועב מאנגעל אין פלאץ וואלען על כל פנים ווערען געשפייזט מיט דער יודישער קולטור און דורך לעזען, זיך עפעס בעקענען מיט די יודישע נאציאנאלע קולטור-אוצרות — האבען זיי, די לערערינס ארגאניזירט א פאנטאזיע-לאטעריע, וואס די קינדער פון דער שולע האבען געזאמעלט ביי דער יודישער בעפעלקערונג.

עס וואלט ווינשענסווערטה געווען, אז אויך זונטאג דעם 16/2 ווען עס וועט פארקומען די לאטעריע זאל אויך די ראדאמער בעפעלקערונג זיין פעראינטערעסירט אין ערפאלג און אונטערשטיצען די קינדער-ביבליאטעק מיט'ן אויסקויפען בילעטען.

פון טעאטער „ראזמאיטאשטשי".

אויפ'ן ארטיסטישען טורנע איבער פוילען וועלען אויך בעזוכען אונזער שטאדט אויף איין עא-שטעלונג די איבעראל בעקאנטע ליבלינגען פון פוילישען עקראן — פ-ל כאריא באלצערקעוויטש און דער פילם-ארטיסט יעזשי מארר (וועלכער טרעט דאס ערשטע מאהל אויף אויף דער סצענע) אין די הערליכע 3 אקטענדיגע קאמעדיע „די שענסטע אויגען פון דער וועלט".

אזוי דאס מייסטער-שפיעל פון גאנצען אנסאמבל, וועלכער איז אויך בעקרעפטיגט פון די בערימטע ארטיסטען י. קרוקאָווסקי און סטאניסלאוו דאנבראָווסקי. ווי אויך די מעגליכקייט צו זעהן דאס שענסטע פארל פון די בערימטע פילם-ארטיסטען אויף די סצענע, גיבען די פערזיכערונג, אז דער אָווענד וועט זיין א אמת ארטיסטישע אטראקציע פאר'ן פובליקום.

קעלצער אבטיילונג.

פון קעלצער סוחרים-פעראיין.

קאמוניקאט.

(פ.) דער קרייז-סוחרים פערבאנד אין קעלץ איז מודיע די פעראינטערעסירטע, דאס פון 15-ען לויט ה. י. פליסטע, אן דער טערמין פון בעלעגען אין שטייער-אמט „זעזנאניעס" וועגען אומזאץ-שטייער פון 1929.

דער קרייז-סוחרים פעראיין רופט אלע סוחרים בייצולעגען אין זייער אייגענעם אינטערעס די דערמאנטע „זעזנאניעס" נישט קוקענדיג פון וועלכע קאטעגאריע דער האנדעלס-פאטענט איז.

„זעזנאניעס" וועגען אומזאץ-שטייער קאן מען אנגעבען אין ביורא פון פעראיין שענקעוויטש גאס 19, פון 9 — 11 און 7—4 אָווענד.

די יורידישע אבטיילונג פון פעראיין ערטיילט אומזיסט אלע אינפארמאציעס, וועלכע זענען נוגע די „זעזנאניעס".

בלאנקעטען אויסצופולען די „זעזנאניעס" זענען דא צו בעקומען אין פעראיינס-ביורא.

א גרויסער ארץ-ישראל-מיטינג.

(מ.) פאריגען זונטאג אין אָווענד איז אין לאקאל פון סוחרים-פעראיין (שענקעוויטשא 19) פארקומען א גרויסער ארץ-ישראל-מיטינג מיט'ן אנטייל פון די מיטגלידער פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע פונ'ם וועלט-פערבאנד פון צעירי החלוץ און הפועל המזרחי, די ה"ה: י. בערנשטיין און מ. פקראטאווסקי, פיהרער פון הפועל המזרחי אין ארץ-ישראל.

דעם מארזיק האט געפיהרט דער לעהרער פון די שולע „יבנה" און פרעזעס פון „צעירי מזרחי" ה' פ. גאטהארט. ער עפענט דעם מיטינג און בעגריסט די חשוב'ע געסט. דאן בעקומט דאס ווארט דער חשיב'ער גאסט ה' בערנשטיין, וועלכער האלט א לענגערען רעפעראט א. ד. ט. „ווי אזוי דארף ארץ-ישראל אויפגעבויט ווערען".

זעהר א געלונגענעם רעפעראט אין העברעאיש האלט אויך ה' סקראטאווסקי. די געלונגענע רעפעראטען פון די חשוב'ע געסט ווערען אויפגענומען מיט לאנג דויערנדע אפלאדיסמענטען. צום סוף זינגען די חשוב'ע געסט פאר די פערזאמעלטע אייניגע העברעאישע ארץ-ישראל-לידער, וועלכע האבען זעהר אויסגענומען ביים עולם.

צוזאמענפאהר פון פעלטשער'ס אין קעלץ.

(מ.) אין קעלץ איז די טעג פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון פעלטשערס, וועלכע זענען מיטגלידער אין דער אבטיילונג פון צענטראלען פערבאנד. אויפ'ן צוזאמענפאהר איז געווען א דעלעגאט פון דער הויפט-פערוואלטונג, וועלכער איז אויסגעוועהלט געווארען אלס פארזיצענדער פון דער פערזאמלונג.

ס'האבען גערעדט די ת"ה בינענשטאק, איסקשיצקי א. אנד. צום סוף האט גענומען א ווארט דער פארזיצענדער ה' גאלובא, וועלכער האט אין זיין לענגערע רעדע גערופען צו א ענערגישען קאמפף מיט פערשירענע אינדיווידיואומס, וועלכע בעהאלטען זיך אונטער'ן נאמען פעלדשער און פערנעמען פאסטענס אין די קראנקען-קאסעס, שפיטעלער און קאמונאלע אינסטיטוציעס א. ז. וו.

נאך א לעבהאפטע דיסקוסיע איז בעשלאסען געוואָרען אויסארבייטען א געהעריגען מעמאריאל צו דער צענטראלער דירעקציע פון געזונדהייטס-אמט אין ווארשא, ווי אויך צום קרייז-פערבאנד פון די קראנקען-קאסעס אין לעמבערג.

איבער א מיליאן טעלעפאהן-געשפרעכען האט קעלץ געמאכט אין איין חודש.

(מ.) אין מאנאט ליסטאפאד פ. י. האט קעלץ צו פערצייכענען א מיליאן מיט 300 טויזענד און 75 טעלעפאהן-געשפרעכען.

לויט דער דאזיגער סטאטיסטיק קאן קעלץ, אויפ'ן געביעט פון טעלעפאהן-בעוועגונג, פערדרעכענט ווערען אלס די צווייטע שטאדט נאך קראקא, וועלכע האט געהאט אין זעלבען מאנאט 2 מיליאן 181 טויזענד מיט 160 טעלעפאהן-געשפרעכען.

די פאמיליע מאשענבערג „נושה חן" געווען ביי די ה"ה גנבים.

פון דער וואהנונג פון ה' מאשענבערג אויף דער פאש גאס 24 איז ארויסגעגנב'עט געווארען בריליאנטען און אנ'אנצוג בויף א סומע פון 1000 זל. די גנבים האבען אפנים ענטדעקט א „אוצר" ביי דער זעלבער פאמיליע צו וועלכער זיי האבען זיך א נשם גינ-טוהן מיט גרויט „התלהבות".

מיט עטליכע טעג שפעטער האבען גנבים ביי א צווייטען מיטגליד פון דער

וועלכער פאמיליע, ביים ה' י. מאַשענבערג קילינסקי 2 ארויסגעגנבעט פון סקלאַד א ראַמבקע פאַלטאָ מיט פוטער.

ס'איז אינטערעסאַנט צו צו·עבעי ווי אזוי די גניבה איז אויסגעפיהרט געוואָרן.

אין געשעפט פון ה' מאַשענבערג זענען אריינגעקומען צוויי עלעגאַנטע דאַמען און נאָכ'ן ווערכיקען פערשידענע מאָדנע און נישט מאָדנע דאַמען-מלבושים, האָבען זיי פאַר איין פאַלטאָ משוה געווען א פרייז און פאַרגעשלאָגען צו בעצאָהלען די משוה-געלט רענע סומע מיט וועקסלען. אזוי ווי קיין בלאַנקעט אויסצושטעלען דאָס וועקסעל האָט זיך גראד נישט געפונען איז ה' מאַשענבערג ארויסגעגאַנגען קויפען. איבערלאָזענדיג ביידע יונגע שעהנע דאַמען, וועלכע ער האָט אין גאָרנישט חושד געווען, צוליב זייער עלעגאַנץ און אינטעליגענטישען אויסזעהען.

ווען ה' מאַשענבערג איז צוריקגעקומען, האָט ער מעהר די דאַמען נישט געטראָפען און דערביי בעמערקט אז איין פאַלטאָ פעהלט איהם.

Urzędnik, buchalter - korespondent,
piszący biegle na maszynie
poszukuje pracy w godzinach popołudniowych.
— — Referencje pierwszorzędne ——
Wiadomość w redakcji sub. A. B.

Kino „CORSO" Teatr.

Od poniedziałku 10 lutego r. b.

Dwie sensacyjne premjery! Dwie sensacyjne premjery!

1.
Przebojowy film na tle machinacji rekinów inflacyjnych
p. t.

Skazaniec z Stambułu

W rolach głównych — Czarująco urocza
Betty Aman — i — wybitny **Henryk George**

2.
As wytworności Clive O! Brock
i kusząca piękna Olga Bakłanowa
przedstawią nam dzieje swej miłości w przebojowym filmie produkcji 1930 r.

ZAPOMNIANE TWARZE

Z okazji zaręczyn kolegi
Mońka Ickowicza z p. *Salą Gęsiorowiczówną*
życzymy dużo szczęścia.
M. Mortkowicz, H. Kochen, H. Szapszowicz
i L. Rutman Kielce.

צוליב דעם גרויסען ערפאָלג פערבלייבט נאָר אויף 3 טעג דער בעריהמטער טרעפער, חיראָמאַנט און טעלעפאַט

ג. הילארי

זאָגט דיר אָהן שום פראַגען די פערגאַנגענהייט אין געגענוואַרט און זעהט דיר פאָר די צוקונפט, פון: פריינד, שונאים, ספּראָוועס, גניבות, געשעפטס-אַנגעלעגענהייטען, פון ליבע, פון פאָטאָגראַפיעס, ווי אויך פון אינטערעסירטע פערזאָנען א.א.וו. א.א.וו. טרעפט די געדאַנקען פון יעדען מענש און גיט די בעסטע עצות אין אלע אנגעלעגענהייטען.

לאַנגיעהריגע פראַקטיק. — בוגענגליכע פרייזען. — דיסקרעציע געזיכערט.

אדרעס: ראַדאָם, הויינסקא 12 ערשטער שטאָק לינקס וו. 2

Teatr „ROZMAITOŚCI" Radom.

W Sobotę dnia 8 Lutego 1930 r.

Tylko jedyny raz wystąpi
czarująca rzeźbiarka słowa
Marja Balcerkiewiczówna
oraz pierwszy raz na prowincji gwiazdor filmowy ulubieniec całej Polski **Jerzy Marr**
Józef Krokowski i Stanisław Dąbrowski
w doskonałej 3-ech aktowej komedji Jana Sarment'a
NAJPIĘKNIEJSZE OCZY NA ŚWIECIE

צום אנדענקען פון פריהצייטיגען טויט פון מעצענאַס

מ. ענדעלמאַן ז"ל

שענקט דער ה' ד"ר צוויג 10 זל. לטובת דער געזעלשאַפט

„לינת-הצדק",

וואָס אַרימע קראַנקע זענען אונטער איהר אויפזיכט.

Kino „Ś W I T" Teatr
Od dnia 7 lutego i dni następnych
„BIĆ BOŻY" z niezrównanym Lon Chaney'em
Nad program! *Mężowie na hulance* wesoła farsa amerykańska

Kino CORSO Teatr
Dziś i dni następnych
Monumentalne arcydzieło filmowe
KSIĘŻNA TARAKANOWA
w rolach głównych:
Edyty Jehanne, Olaf Fjord, Rudolf Klein Rogge.

Kino *NOWE CZARY* Teatr
Dziś i dni następnych
MOCNY CZŁOWIEK
w roli głównej:
Grzegorz Chmara
w innych rolach:
Marja Majdrowiczówna i inn.

Kino ODEON Teatr
Od poniedziałku dn. 3 Lutego
Oto znów jeden z arcyfilmów sezonu p. t.
ŚWIAT NOCY
— w roli głównej: —
Anna May Wong, Gilda Gray i Jahmeson Thomas.
Nad program! Nad program!
Świetny obraz cowboyski

Redakter Ch. M. Herc   Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben" Radom, Szwarlikowska 20.